

FULLANA PUIGSERVER, Pere / DOLS SALAS, Nicolau (2013): *Antoni M. Alcover i la Seu de Mallorca*. Palma: Publicacions Catedral de Mallorca (Col·lecció Seu de Mallorca, 5), 261 p.

La commemoració del cent cinquantè aniversari del naixement d'Antoni M. Alcover (Manacor, 1862-1932) motivà que el Capítol de la Catedral de Mallorca s'hi adherís promovent la publicació del volum *Antoni M. Alcover i la Seu de Mallorca*, que descriu no sols facetes rellevants de la vida del canonge manacorí sinó dos vessants desconeguts fins ara. La llum, l'aporten, d'una banda, documents de l'arxiu de la Seu que ressegueixen els anys que és present en la Catedral de manera activa; primer, com a canonge magistral, entre 1905 i 1921, i més tard, com a degà del Capítol, entre 1921 i 1932. D'una altra, alguns dels sermons que va predicar, i que havien romàs inèdits. Els autors han estat dos investigadors que, en treballs anteriors, ja havien estudiat diversos aspectes de la rica biografia d'Alcover: l'historiador Pere Fullana i el filòleg Nicolau Dols.

Malgrat les múltiples facetes que Alcover va desenvolupar al llarg de la seva vida, cal dir que mai no va negligir la seva vida sacerdotal i les obligacions que se'n derivaven. El «Dietari que jo, Antoni M. Alcover, duch de les coses més notables que'm passen, des de 27 de juny de 1898 que vax entrar a la Cúria de Mallorca», publicat en el primer volum de les seves obres completes,¹ n'és una bona mostra. Aquest dietari se centra especialment en els quatre primers anys i mig del seu nomenament com a vicari general i plasma les seves experiències diàries, en principi de caràcter religiós, tot i que s'hi esmunyen també informacions relacionades amb les primeres passes del seu futur projecte lexicogràfic com també les eixides primerenques que dugué a terme. Acostumats als tòpics d'un Alcover impetuós, desmesurat, de vegades fins al desequilibri, el dietari projecta la imatge d'un funcionari eclesiàstic equilibrat i recte, que s'esforça en el compliment rigorós de les tasques que li són pròpies.

També a través dels documents oferts per Pere Fullana i Nicolau Dols s'aprecia el nivell de dedicació rigorosa d'Alcover a diverses feines en el si de l'església. L'aproximació dels autors a l'itinerari vital del canonge s'efectua des de dues perspectives. En primer lloc, Fullana, mitjançant la consulta de l'epistolari que el canonge va rebre i particularment de les actes capitulars, ressegueix, des d'un punt de vista cronològic, els trets biogràfics més destacats i en particular els que procedeixen de la connexió del canonge amb la seu de Mallorca; en segon lloc, Nicolau Dols examina una matèria en bona part desconeguda també fins ara, els sermons que Alcover va redactar, i n'explora el vessant de predicador i filòleg.

Les informacions fins ara inèdites que aporta Fullana en la primera part del llibre, titulada «El canonge batallador», es complementen amb la descripció del rerefons històric i social que envoltà la vida d'Alcover i de la consulta d'una completa i actualitzada bibliografia sobre la figura del manacorí. Els primers capítols desgranen i sintetitzen dades ja conegudes, retratant-ne la infantesa, la formació al seminari, les primeres activitats com a publicista, les facetes de docent i de predicador, i el canvi ideològic que suposà l'abandonament de les idees integristes abans del tombant de segle.

A partir del capítol 5, Fullana aprofundeix en la dedicació d'Alcover a la Cúria i al Capítol de la catedral. Les informacions substancials provenen de l'Arxiu Capitular de Mallorca. S'hi extreuen dades importants de fets i de personatges transcendents que tingueren una gran presència en el dia a dia alcoverià. Es coneixen informacions destacades quant a l'elecció d'Alcover com a canonge magistral, que tingué lloc el 10 d'abril de 1905, i que suposava tasques relacionades amb la predicació i la docència. També s'hi descriuen les ocupacions del canonge relacionades amb les distribucions del cor, que s'inicien cinc dies després, i com a fabriquier de la Catedral de Palma, tasca que desenvolupà des de 1905 fins a 1914. Apareixen, en paral·lel, durant aquell any, informacions associades amb la restauració de la catedral de Palma, promoguda pel bisbe Pere Joan Campins, i duta a terme per Antoni Gaudí. A més de les conegudes tasques com a promotor cultural, vinculades amb la llengua i amb la filologia, el volum ens ofereix detalls sobre la dedicació del manacorí a la promoció, conservació i difusió del museu arqueològic de la Catedral.

1. Vegeu *Obres completes d'Antoni M. Alcover. Quatre anys de Vicari General. 1898-1902*, Volum I. Palma: Editorial Moll, 2013.

És ben sabuda la influència que tingué el bisbe Campins, i el daltabaix tan profund que suposà, per a Alcover, la seva mort el 19 de febrer de 1915. El mateix canonge fou elegit pel Capítol per assumir la jurisdicció eclesiàstica, nomenant-lo vicari capitular *sede vacante*, fins a la vinguda del nou bisbe, Rigobert Domènech, el qual fou presentat el 3 de març de 1916. Aquest any es cloïa l'etapa alcoveriana com a gestor diocesà, i s'iniciava un nou períple.

Amb tot, Alcover exercí com a Magistrat durant l'episcopat del bisbe Domènech i continuà la seva dedicació a la docència en el seminari conciliar, fet que suposà al seu torn la seva implicació en el manteniment de la Biblioteca Capitular i el desenvolupament de diversos projectes culturals. A més, el 1918 fou elegit "jutge per punt" de la Catedral, càrrec relacionat amb la disciplina, que implicava vetllar pel compliment de la llei de residència, fent constar les assistències i les faltes en un full diari.

El 1921, mentre feia una eixida filològica, Alcover fou nomenat degà del Capítol, elecció que desencadenà un conflicte amb Miquel Costa i Llobera,² que també n'era candidat. Aquest incident, però, no es recull en el volum que ressenyem. El manacorí desenvolupà aquest càrrec fins a la seva mort. El llibre, a més, descriu les seves ocupacions i responsabilitats durant aquesta darrera etapa, en el qual se succeïren diversos períodes polítics: la monarquia, la dictadura i la república, els quals tingueren necessàriament implicacions en les concepcions socials, morals i religioses d'Alcover.

La segona part del llibre, encapçalada amb el títol «Entre la Paraula i les paraules», examina la formació del canonge com a lingüista, basada, segons l'autor, en els postulats dels Neogramàtics. Es ressegueix també la influència que hi exercí Bernhard Schädel i es descriu, a través de referències al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana (BDLC)*, l'impacte que tingué el seu projecte d'obra lexicogràfica. S'examinen també, extraient-ne les informacions lingüístiques, alguns treballs d'Alcover, com ara el *Sermó de la Conquesta*, predicat el 31 de desembre de 1904, les *Questions de llengua i literatura catalanes*, o els treballs sobre «La pronúncia llatina entre catalans», publicats en diversos números del *BDLC*.

La part més interessant consisteix en el comentari de les facultats d'oratòria del canonge a través de la relació i la descripció dels sermons que s'han conservat, com també de l'examen i l'exemplificació de l'estil que aplicà concretament en tres (dos sermons predicats a l'església de Sant Francesc de Ciutat el 1915 i el 1924, i «dotze sermons», sense data), i que es tanca amb la seva transcripció. Aquest succint examen sembla desmentir les crítiques que en féu Moll a *Un home de combat*, dient, entre altres comentaris, que els seus sermons «eren tan pintorescs com les seves rondalles». Les característiques que s'hi poden observar són la profunditat en l'elaboració, l'erudició i en alguns casos la reutilització dels materials.

La segona part es clou amb informacions relacionades amb l'interès d'Alcover per l'arquitectura sacra, que es constata, especialment, en els diversos dietaris que aquest va redactar al llarg de les seves eixides, i que es documenta de manera complementària en cinc sermons predicats a la Seu en diverses celebracions (dels anys 1905 (refós el 1917), el 1906 (refós el 1918), el 1909, el 1910 i el 1911).

Des d'un punt de vista estructural i formal, les dues parts del llibre s'harmonitzen i es complementen, per bé que la primera és més extensa i, fonamentada en la recerca arxivística, documenta cadascuna de les fonts citades, fet que no sempre s'esdevé en la segona part, que omet certes fonts d'algunes citacions interessants tant per a l'especialista com per al profà.

Hem de felicitar i d'agrair als autors la seva recerca, que aporta un nou gra d'arena en la immensa biografia d'Alcover, polivalent i polimòrfica, sempre suggeridora, que mai no s'arribarà a conèixer del tot, però que amb aquestes noves pinzellades ens el fan més proper i, malgrat la tasca gegantina que desenvolupà, més humà.

Maria Pilar PEREA
Universitat de Barcelona

2. Vegeu a Perea (2007): «Noves dades sobre les relacions entre M. Costa i Llobera i A. M. Alcover», dins M. Pons, M. I. Ripoll (ed.): *Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera i els llenguatges estètics del seu temps*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007, p. 387-426.